

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 28 lipca 2017 r.

Pozycja 137

POSTANOWIENIE

z dnia 6 czerwca 2017 r.

Sygn. akt Ts 44/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej S.M.C. w sprawie zgodności:

art. 394¹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 lutego 2017 r. (data nadania) S.M.C. (dalej: skarżąca) zarzuciła, że art. 394¹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których z uwagi na wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) nie przysługuje skarga kasacyjna”, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji (zarzut niezgodności art. 394¹ § 2 k.p.c. z art. 31 ust. 3 Konstytucji skarżąca sformułowała w uzasadnieniu skargi).

Skarga konstytucyjna została złożona w Trybunale w oparciu o następującą sprawę. Skarżąca wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. (dalej: Sąd Okręgowy w P.) z września 2015 r. Postanowieniem z września 2016 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił skargę, a postanowieniem z listopada 2016 r. odrzucił – jako niedopuszczalne – zażalenie skarżącej. Orzeczenie to, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej 28 listopada 2016 r.

Zdaniem skarżącej zakwestionowany w skardze przepis narusza prawo do rzetelnej i sprawiedliwej procedury sądowej, ponieważ w sposób nieuzasadniony wartościami, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji, różnicuje podmioty znajdujące się w takiej samej sytuacji procesowej (tj. takie, którym sąd odrzucił skargę o wznowienie postępowania). Zakwestionowany przepis nierówno bowiem traktuje te podmioty w zakresie zasad wnoszenia zażalenia na postanowienie kończące postępowanie w sprawie o wznowienie postępowania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

2. Skarżąca zakwestionowała art. 394¹ § 2 k.p.c. w brzmieniu: „W sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji”.

3. Trybunał stwierdza, że merytoryczne rozpoznanie analizowanej skargi jest zbędne, gdyż art. 394¹ § 2 k.p.c. był już przedmiotem merytorycznej oceny sądu konstytucyjnego.

3.1. W wyroku z 12 stycznia 2010 r. (SK 2/09, OTK ZU nr 1A/2010, poz. 1) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 394¹ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. poz. 1398), w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których nie przysługuje skarga kasacyjna, jest zgodny z art. 45 ust. 1 i z art. 77 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

3.2. Trybunał podkreślił w szczególności, że postępowanie zainicjowane wniesieniem skargi o wznowienie postępowania nie jest nowym, odrębnym postępowaniem, lecz kontynuacją postępowania zapoczątkowanego wytoczeniem powództwa i oznacza *de facto* „powrót” do postępowania na jego określonym etapie (w tym wypadku do postępowania drugoinstancyjnego). W konsekwencji różnicowanie zasad zaskarżenia postanowień kończących postępowanie o wznowienie ze względu na to, w której instancji są wydawane, nie jest arbitralne. Jest bowiem konsekwencją właściwości sądu uprawnionego do wznowienia. W odniesieniu do różnicowania możliwości złożenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania wydanego przez sąd drugiej instancji ze względu na to, czy w danej sprawie przysługuje skarga kasacyjna, Trybunał zauważył, że Konstytucja nie gwarantuje każdemu dostępu do Sądu Najwyższego. Podkreślił, że powiązanie możliwości wniesienia zażalenia na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c. ze sprawami, w których przysługuje skarga kasacyjna, jest uzasadnione potrzebą zachowania spójności dwuinstancyjnej architektury sądownictwa powszechnego, nadzwyczajnym charakterem postępowania wznowieniowego oraz ustrojową pozycją Sądu Najwyższego. Trybunał stwierdził także, że rozwiązanie to nie stanowi nieproporcjonalnej ingerencji w prawa strony postępowania. Zaznaczył również, że służy ono stabilności obrotu prawnego przez ochronę orzeczeń sądowych, które zostały wydane w drugiej instancji.

4. Argumenty przedstawione przez Trybunał w sprawie SK 2/09 są jednoznaczną odpowiedzią na sformułowane w rozpatrywanej skardze zarzuty. Na stwierdzoną przez Trybunał zbędność orzekania nie ma wpływu podnoszone w skardze naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji.

4.1. Trybunał zauważa, że przepis ten został powołany przez skarżącą jako samodzielna podstawa skargi. Wymaga jednak przypomnienia, że art. 31 ust. 3 Konstytucji nie wyraża w sposób pełny odrębnych wolności lub praw, a czyni to jedynie w sposób cząstkowy i uzupełniający, ściśle związany z innymi normami konstytucyjnymi. Jak wynika z tytułu podrozdziału, w którym został umiejscowiony, wyraża on ogólną zasadę dotyczącą konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela. Zasada ta odnosi się do „ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw”, nie jest więc podstawą odrębnego typu wolności lub prawa. Wynika z tego, że przepis ten nie formułuje samoistnego prawa podmiotowego o randze konstytucyjnej i zawsze musi być współstosowany z innymi normami Konstytucji (zob. postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60).

4.2. Należy ponadto podkreślić, że w powołanym wyroku Trybunał stwierdził, że „ograniczenie spraw rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym od orzeczeń wydanych w toku wznowienia postępowania, przez powiązanie ich wspólnym mianownikiem ze sprawami, w których możliwa jest skarga kasacyjna nie stanowi nieproporcjonalnego obciążenia. Ograniczenie to nie ma charakteru czysto formalnego i uzasadnione jest potrzebą zachowania spójności dwuinstancyjnej architektury sądownictwa powszechnego, nadzwyczajnym charakterem postępowania inicjowanego skargą o wznowienie postępowania oraz ustrojową pozycją Sądu Najwyższego. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, jest to rozwiązanie wystarczające, zarówno z punktu widzenia ochrony ważnych interesów stron, jak i sprawnego działania wymiaru sprawiedliwości. (...) skarga o wznowienie postępowania – w wypadku podniesienia zarzutu nieważności orzeczenia wydanego w drugiej instancji – skutkuje rozpoznaniem sprawy od momentu wystąpienia wskazanej nieważności i oznacza tym samym »powrót« do postępowania drugoinstancyjnego”. W związku z tym, jeśliby nawet przyjąć, że skarżąca powiązała art. 31 ust. 3 z art. 45 ust. 1 Konstytucji, to skardze i tak należałoby odmówić nadania dalszego biegu.

4.3. Na stwierdzoną przez Trybunał zbędność orzekania nie ma wpływu także, to, że po wydaniu przez Trybunał rozstrzygnięcia w sprawie SK 2/09 dodano art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Trybunał zauważa, przepis ten wprowadza możliwość zaskarżenia zażaleniem do Sądu Najwyższego orzeczenia sądu drugiej instancji uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Przepis ten zatem w ogóle nie odnosi się do kwestii zażalenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

5. Zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze, jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne. Taki stan rzeczy ma miejsce, gdy zaskarżone przepisy były już przedmiotem kontroli zgodności z Konstytucją w innej sprawie rozpoznawanej przez Trybunał (zob. na tle art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym – Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm., postanowienia TK z: 3 października 2001 r., SK 3/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 218; 25 listopada 2002 r., SK 30/01, OTK ZU nr 6/A/2002, poz. 88 oraz 27 lutego 2013 r., SK 47/12 OTK ZU nr 2/A/2013, poz. 23). Trybunał Konstytucyjny stoi przy tym na stanowisku, że określoną w ustawie o TK przesłankę zbędności wydania orzeczenia uwzględnia się na każdym etapie postępowania inicjowanego skargą.

6. Mając powyższe na uwadze, Trybunał stwierdza, że merytoryczne rozpoznanie analizowanej skargi jest zbędne, gdyż zakwestionowany w niej art. 394¹ § 2 k.p.c. został już uznany przez Trybunał za zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 Konstytucji.

Wskazane okoliczności są – w myśl art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W związku z powyższym Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.